

ዳኞች፡- ዓለ. መሐመድ

ተክሊት ይመሰል

ቀነዓ ቂጣታ

ሰናይት አድነው

ጳውሎስ አርሺሶ

አመልካች(ዎች)፡- 1. ወ/ሮ ሙሉነሽ ደሬሳ

2. አቶ ዮሐንስ ይባስ

3. ወ/ሮ ቆንጂት ይባስ

4. ወ/ሮ መቅደስ ይባስ

ጠበቃ መስፍን እሸቱ ቀረቡ

ተጠሪዎች፡- 1. ወ/ሮ ማሚቱ ጌታቸው ቀረቡ

2. ወ/ሮ ፍርኖ ከበደ ተወካይ ደረጃ አያሌው ቀረቡ

3. የአዲስ አበባ ከተማአስተዳደር ልማትና የቤቶች ጉዳይ ኤጀንሲ ተተኪ /የቦሌ ክፍለ ከተማ ቀበሌ 14/15 የዲዛይንና ግናባታ ልማት አስተዳደር ጽ/ቤት ደረጃ ማርቆስ ነ/ፈጅቀ

4. የቦሌ ክፍለ ከተማ ቀበሌ 14/15 አስተዳደር ጽ/ቤት ደረጃ ማርቆስ ነ/ፈጅ ቀረቡ

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍርድ

1. ጉዳዩ የቀረበው አመልካቾች በውርስ ያገኘናቸው ሁለት ቤቶች ሽራተን አዲስ ሲገነባ በልማት ምክንያት የፈረሱ በመሆኑ፣ የመንግስት አልታድ ከሚባለው ድርጅት ጋር አድርጎት በነበረው

ስምምነት መሰረት በፈረሱት ሁለት ቤቶች ምትክ የተሰሩትን የቤት ቁጥር 459 እና የቤት ቁጥር 530 ተከላሾች /ተጠሪዎች/ እንዲያስረክቡ ውሳኔ ይሰጥልን በማለት ያቀረቡትን ጥያቄ የበታች ፍርድ ቤቶች ውድቅ ያደረጉትን በህግ አግባብ ነው ወይስ አይደለም? የሚለውን ጭብጥ በሰበር አጣርቶ ለመወሰን ነው ጉዳዩ በመጀመሪያ የታየው በፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ነው። በስር ፍ/ቤት አመልካቾች ከላሽ ተጠሪዎች ተከላሽ በመሆን ተከራክረዋል።

2. የክርክሩ መነሻ ከላሾች /አመልካቾች/ ለስር ፍርድ ቤት ያቀረቡት ክስ ነው። አመልካቾች አንደኛ አመልካች የአቶ አብተስላሴ ወራሽ መሆኗንና ስማቸው ከሁለተኛ እስከ አራተኛ ተራ ቁጥር የተገለጹት አመልካቾች የሚች ይባስ ሰዳን ወራሽ መሆናቸውን ገልጸው፤ የከላሾችአውራሽ ሚች ይባስ ሰዳን በህይወት እያለ በወረዳ 14 ቀበሌ 24 ቁጥር 382 እና ቁጥር 379 የሆነ ቤቶች አፍርተዋል። ሚች ከዚህ አለም በሞት ሲለይ 1964 ዓ/ም የሚች ወራሾች በመሆናችን ከፍርድ ቤት አረጋግጠን ሚች ያፈራቸውን ቤቶች ወርሰናል። የሚች አባታችን ሀብት የነበሩትና ከላሾች በውርስ ያገኘናቸው ቤቶች ቦታው ሽራተን አዲስ ሆቴል ለመገንባት በመፈለጉ ምክንያት ስፍራው በአልታድ ኩባንያ በኩል ወረዳ 28 ቀበሌ 04 ክልል በአሁኑ አጠራር በቦሌ ክፍለ ከተማ ቀበሌ14/15 በፈረሰው ቤት ቁጥር 379 ምትክ የቤት ቁጥር 459፣ በፈረሰው የቤት ቁጥር 382 ምትክ የቤት ቁጥር 530 የሆኑት ተገንብተዋል። ከላሾች የውርስ ያገኛቸውን ቤቶች ተካፍለው እንዲቀርቡ በሚመለከተው አካል በተሰጣቸው ትዕዛዝ መሰረት በልማት ምክንያት የፈረሰው የቤት ቁጥር 382 የአንደኛና ሁለተኛ ከላሾች ድርሻ መሆኑና የቤት ቁጥር 382 የሶስተኛና አራኛ ከላሾች ድርሻ ተገልጾ የሚመለከተው አካል መዘግቦታል። በመሆኑም ከላሾችበውርስ ባገኘናቸው ቤቶች ምትክ የተሰሩትን የቤት ቁጥር 459 እና የቤት ቁጥር 430 አንደኛና ሁለተኛ ተከላሾች ከሶስተኛና አራተኛ ተከላሾችተከራይተው እየኖሩባቸው በመሆኑ አንደኛና ሁለተኛ ተከላሾች ቤቶቹን ለቅቀው እንደወጡ፣ ሶስተኛና አራኛ ተከላሾችከአንደኛና ሁለተኛ ተከላሾች ጋር ያደረጉትን የክራይ ውል በማቋረጥና ቤቶቹን በማስለቀቅ ለከላሾች በድርሻችን መሰረት እንዲያስረክቡ ውሳኔ ይሰጥልን የሚል ይዘት ያለው ክስ አቅርበዋል።

3. ተከላሾች የፈረሱት የቤት ቁጥር 379 እና የቤት ቁጥር 382 በአዋጅ ቁ/47/67 መሰረት የተወራሾችፍርድ ቤቱ ስልጣን የሌለው መሆኑን ገልጸው ተከራክረዋል ። የስር ፍርድ ቤት ጉዳዩን የማየት ስልጣን እንደሌለው ገልጾ መስከረም 1 ቀን 2002 ዓ/ም በዋለው ችሎት በሰጠው ትዕዛዝ ዘግቶታል። አመልካቾች በዚህ ብይን ቅር በመሰኘት ለፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ይግባኝ አቅርበዋል። የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ይግባኝን በይግባኝ መዘገብ ቁጥር

97896 ከሰማ በኋላ የስር ፍርድ ቤት የሰጠውን ትዕዛዝ በመሻር የፌ/የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ የግራ ቀኙን ክርክርና ማስረጃ ሰምቶ ውሳኔ እንዲሰጥበት ጉዳዩን መልሶላታል።

4. ጉዳዩን የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ከመለሰው በኋላ አንደኛ ተከላሽ /አንደኛ ተጠሪ ብቻ ቀርበው ክርክራቸውን አቅርበዋል። አንደኛ ተጠሪ 1972 ዓ/ም ጀምሮቤቱን ከመንግስት ተከራይቼ በመኖር ላይ እገኛለሁ። ተከላሾች የቤት አበል ይወሰዱ ነበር በማለት የተከራከሩ ሲሆን ሁለተኛ ተጠሪ፣ ሶስተኛ ተጠሪና አራተኛ ተጠሪዎች ክርክሩ በሚሰማበት ቀን ቀጠሮ ባለማቅረባቸው ጉዳዩ እነርሱ በሌሉበት እንዲታይ የስር ፍ/ቤት ብይን ሰጥቶ፣ ጉዳዩን ሁለተኛና አራተኛ ተጠሪዎች በሌሉበት አይቶ ውሳኔ ሰጥተዋል። የስር ፍ/ቤት የሽግግር መንግስት የስራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር የቤት ቁጥር 379 የሶስተኛና አራተኛ ከላሽ ድርሻ፣ የቤት ቁጥር 382 የአንደኛ አመልካች ልጅና አውራሽ የሆነው የሀብተስላሴ ይባስና የሁለተኛ ከላሽ ድርሻ መሆኑን የመግለጽ በወቅቱ ለነበረው የክልል 14 አስተዳደር የፃፈው ደብዳቤ በማስረጃነት ከላሾች ያቀረቡ መሆኑን ገልጾ፣ እነዚህ የሰነድ ማስረጃዎች ከላሾች ክስ ባቀረቡባቸው ቤቶች ላይ መብትና ጥቅም ያላቸው መሆኑን አያረጋግጡም በማለት የስር ከላሾች /አመልካቾች/ ያቀረቡትን ክስ ውድቅ አድርጎታል። አመልካች ከዚህ ውሳኔ ቅር ተሰኝተው ለፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ይግባኝ አቅርበዋል የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት የግራ ቀኙን ክርክር ከሰማ በኋላ የስር ፍ/ቤት የሰጠውን ውሳኔ አጽንቶታል።

5. አመልካቾች ለዚህ ሰበር ችሎት መጋቢት 2 ቀን 2006 ዓ/ም በተፃፈ የሰበር አቤቱታ፣ ስማችን ከሁለተኛ እስከ አራተኛ ተራ ቁጥር የተገለጸው አመልካቾች አቶ ሀብተሰባሴ ይባስ የሚች የአቶ ይባስ ሰዴ ወራሽ መሆናችንን በመዝገብ ቁጥር 221/65 በፍርድ ቤት ውሳኔ ተረጋግጧል። ሀብተስላሴ ይባስ የጠፋና አንደኛ አመልካች የሀብተስላሴ ወራሽ መሆናቸው በፍርድ ቤት አስወሰነናል። አዋጅ ቁ/ 47/67 ከመውጣቱ በፊት የአባታችን ንብረት የነበሩት ሁለት ቤቶች ባለቤትነት ለወራሾች የተላለፈልን ሲሆን፣ የውርስ ንብረቶቹን በመከፋፈል የስራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር የባለሀብትነት ማስረጃ እንዲሰጠን፣ ቤቶቹ የከላሾች ድርሻ መሆናቸውን በአዋጅ ቁ/ 47/1967 ስልጣን የተሰጠው የስራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር አጣርቶና አረጋግጦ የሰጠንን ማስረጃ የበታች ፍ/ቤቶች ውድቅ ያደረጉት ከህግ አግባብ ውጭ በመሆኑ በሰበር ታይቶ እንዲታረምልን በማለት አመልክተዋል።

6. ተጠሪዎች በተለያዩ ጊዜ በተናጥል ፅፈው ባቀረቡት መልስ፣ የፈረሱት ቤቶች የአመልካቾች አውራሽ ንብረት ስለመሆናቸው አመልካቾች ያቀረቡት ማስረጃ የለም። የሚች ይባስ ሰዴ ወርሶ በውርስ አጣሪ በኩል ተጣርቶ፣ ቤቶች ለአመልካቾች ያደረሱ ስለመሆናቸው አመልካቾች አላስረዱም የስራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር የፃፈው ደብዳቤ አመልካቾች የቤቶች

ባለሀብት መሆናቸውን የማስረዳትና የማረጋገጥ የአስረጃነት ብቃት የለውም ቤቶች በአዋጅ ቁጥር 47/67 መሰረት ተወርሰው መንግስት ለረዥም ጊዜ ስያስተዳድራቸውና እያከራየ ሲጠቀምባቸው የኖሩ በመሆኑ፤ ቤቶች ያልተወረሱ መሆናቸውን የማስረዳት ግዴታ ያለባቸው ከሳሾች /አመልካቾች/ በመሆናቸው አመልካቾች የማስረዳት ግዴታቸውን ስላልተወጡ የበታች ፍ/ቤቶች የሰጡት ውሳኔ የህግ ስህተት የለበትም። አንደኛና ሁለተኛ ተጠሪ ቤቶችን ከሶስተኛና አራኛ ተጠሪዎች ተከራይተን እየኖርን ሲሆን፤ ከከሳሾች ጋር የሚያገናኘን ከውል ወይም ከህግ የመነጨ ግንኙነት የለንም በማለት የተከራከሩ መሆኑን ተረድተናል። አመልካቾች የመልስ መልሳቸውን በጽሁፍ አቅርበዋል።

7. ከስር የክርክሩ አመጣጥና ግራ ቀኝ ለዚህ ሰበር ችሎት የቀረቡ ክርክር ከላይ የተገለጸው ሲሆን የሰበር ችሎት ትክክለኛ ፍትህ ለመስጠት እንድችል የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት የመዝገብ ቁ/ 171029 አስቀርቦ መመልከቱ አስፈላጊ ሆኖ በማግኘቱ መዝገቡ እንዲቀርብ በማድረግ ተመልክቶታል። በስር ፍ/ቤት በማስረጃነት ተያይዘው ከሚገኙ የፍ/ቤት ውሳኔዎችና ሌሎች የሰነድ ማስረጃዎች፤ አመልካቾች በአከራካሪዎቹ ቤቶች ላይ ያላቸውን መብት ለማረጋገጥ፤ በተለያየ ጊዜ ለተለያዩ ፍርድ ቤቶች፤ ክስ ሲያቀርቡና ሲከራከሩ የቆዩ መሆኑን አመልካቾች በስር ፍርድ ቤት ባቀረቡት የማስረጃ ዝርዝር መግለጫ የገለጹዋቸውና በማስረጃነት ካያያዟቸው የተለያዩ የፍርድ ቤት ውሳኔዎች ለመረዳት ችለናል።

8. አመልካቾች በአከራካሪዎች ቤቶች የአባታቸው የሚች ይባስ ሰዴ መሆናቸውን ለማስረዳት ለዚህ ሰበር ክርክር መነሻ የሆነውን የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት የመዝገብ ቁ/ 171029 ከማስከፈታቸው በፊት ክስ አቅርበው በተከራከሩባቸው ሌሎች መዛግብት ላይ በማስረጃነት አቅርበው የያዛቸው ጠቃሚ የሰነድ ማስረጃዎች በፍ/ስ/ስ/ህግ/ቁ145/1/ መሰረት አስቀርቦ ማየትና መመርመር ያስፈልጋል። ይህም የሚሆነው አመልካቾች በቤቶች ላይ ያላቸውን መብት ለማስከበር ክርክር የጀመሩት ከሁለት አስር ዓመት በፊት መሆኑና በጉዳዩ በተለያዩ ፍርድ ቤቶች ሲከራከሩ ረዥም ዘመን ያስቆጠረ መሆኑን፤ የአመልካቾች የሰነድ ማስረጃዎች በተለያዩ የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ፍርድ ቤቶች የፌዴራል ፍርድ ቤቶች ተያይዞ የሚገኝ መሆኑን፤ አመልካቾች በማስረጃ ዝርዝር መግለጫቸው ዘርዘረው በማስረጃነት ካያያዟቸው የፍርድ ቤት ውሳኔዎች ተገልፀው እያለ፤ እነዚህን ጠቃሚ ሰነዶች ያለባቸውን የፍርድ ቤት መዝገቦች በፍ/ስ/ስ/ህግ/ቁ/ 145/1/ መሰረት አስቀርበው ሳያዩ፤ አመልካቾች አከራካሪዎቹ ቤቶች የሚች አባታቸው ይባስ ሰዴ ለመሆናቸው የስራና ከተማ ልማት ሚኒስትር ከባፈ.ወ. ደብዳቤ ወ.ጭ ሌሎች ደጋፊ ማስረጃዎች አላቀረቡም በማለት

የበታች ፍርድቤቶች የደረሱበት ድምዳሜ እውነታውን የማያንጸባርቅና ከላይ የጠቀሳቸውን የህግ ድንጋጌዎች ያልተከተለ ሆኖ አግኝተነዋል ።

9. አመልካቾች ክስ ያቀረቡባቸው የቤት ቁጥር 379 እና የቤት ቁጥር 382 የሚች ይባስ ሰዴ ንብረቶች እንዲሆኑ፤ የአመልካቾች አውራሽ አዋጅ ቁጥር 47/67 ከመታወጁ በፊት መሞታቸውናአመልካቾች የሚች ወራሾች መሆናቸውን በስር ፋይል መዝገብ ቁጥር 221/65 በፍርድ ቤት ውሳኔ ያረጋገጡ መሆኑን፤ አመልካቾች ከአባታቸው በውርስ የተላለፉላቸውን ሁለት ቤቶች 1974 ዓ/ም ወራሾቹ ባደረጉት የውርስ ንብረት ክፍያ ስምምነት መሰረት፤ የቤት ቁጥር 379 የአንደኛና የሁለተኛ አመልካቾች ድርሻ መሆኑን የቤት ቁጥር 352 ደግሞ የሶስተኛ አራተኛ አመልካቾች ድርሻ መሆኑ ተረጋግጦ የተላኩለትና ይህንንም በአግባቡ መዝገቦ ያያዘ መሆኑን በመግለጽ የስራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር የካቲት 10 ቀን 1987 ዓ/ም እና ጥቅምት 25 ቀን 1990 ዓ/ም በባፈው ደብዳቤ የረጋገጠ መሆኑን በትዕዛዝ ባስቀረብነው በስር ፍርድ ቤት መዝገብ ውስጥ አመልካቾች ካቀረቡአቸው የሰነድ ማስረጃዎች ይዘት መረዳት ችለናል።

10. የስራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር የካቲት 10 ቀን 1987 ዓ/ም እና ጥቅምት 25 ቀን 1990 ዓ/ም ለአዲስ አበባ አስተዳደር የጻፋቸው ደብዳቤዎች መሆናቸውን ገልጸው፤አመልካቾች ያቀረባቸው ሰነዶች፤ የስራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር የመንግስት ደብዳቤ አፃፍ ስርዓት ጠብቆ ለክልሉ 14 መስተዳደር ጽፎና ወጭ አድርጎ የላካቸው ደብዳቤዎች መሆናቸውን ተጠሪዎች በመካድ ያቀረቡት ክርክር የለም። ሰነዶቹ ሀሰተኛ ሰነድ ናቸው በማለት አልተከራከሩም። ይህም ማለት ሰነዶቹ በእርግጠኝነት የስራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር የመንግስት አሰራርና የጽሁፍ ማረጋገጫ አፃፍ ስርዓትን ጠብቆ ለክልሉ 14 መስተዳደር የፃፋቸው፤ ዕውነተኛ ደብዳቤዎች መሆናቸውን የሚያሳይ ነው። የስራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር ደብዳቤዎችን የባፈው ባለው አሰራር መሰረት ተገቢውን ማጣራት በማድረግና አከራካሪዎቹ ቤቶች የሚች ይባስ ሰዴ ንብረቶቹ መሆናቸውን፤ የንብረቶቹ ባለቤት አዋጅ ቁጥር 47/67 ከመታወጁ በፊት ከዚህ አለም በሞት መለየቱንና አመልካቾች የሚች ወራሽ መሆናቸውን አዋጅ ቁጥር 47/67 ከመታወጁ በፊት መዝገብ ቁ/ 221/65 ማረጋገጣቸውንና አመልካቾች በውርስ ያገኘባቸውን ቤቶች፤ በወራሾች ስምምነት 1974 ዓ/ም ተከፋፍለው ለስራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር የውርስ ንብረቶቹን የተከፋፈሉበትን ሰነድ አቅርበው ሰነዱ በአግባቡ ተቀምጦ የሚገኝ መሆኑን የሚገልጽ ደብዳቤዎች ናቸው።

11. አዋጅ ቁጥር 47/67 የማስፈጸም ኃላፊነትና ስልጣን የተሰጠው የስራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር መሆኑ በአዋጅ ቁጥር 47/67 አንቀጽ 2 እና አንቀጽ 15 ተደንግጓል። ይህ በህግ

ስልጣን የተሰጠው የመንግስት መስሪያ ቤት በህግ በተሰጠው ስልጣን መሰረት በየደረጃው ያዋቀራቸውን አደረጃጀቶች በመጠቀም ተገቢውን ማጣራት በማድረግ፣ የቤት ቁጥር 379 እና የቤት ቁጥር 382 የአመልካቾች አውራሽ ሚች ይባስ ሰዴ እንደሆኑ በማረጋገጥ የፃፈው ደብዳቤ፣ አስራካሪዎቹ ቤቶች የሚች ይባስ ሰዴ ስለመሆናቸው የሚያስረዳ ብቃት ያለው ማስረጃ ሆኖ እያለ ደብዳቤዎቹን የስራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር የመንግስት አሰራር ስርዓትን ተከትሎ የፕሮቶኮል ቁጥር፣ ቀን፣ የባለስልጣን ፊርማና የሚኒስቴር መስሪያ ቤት የራስጌና የግርጌ ማህተም በማረጋገጥ ውጭ አድርጎ ለአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር የፃፏቸው መሆኑ በተረጋገጠበት ሁኔታ፣ ደብዳቤዎቹ ውስጥ በግልጽ የቤት ቁጥር 379 የአንደኛና ሁለተኛ አመልካች ድርሻ፣ የቤት ቁጥር 382 የሶስተኛና የአራኛ አመልካቾች ድርሻ መሆኑን በግልጽ በሰፊራብት ሁኔታ፣ የበታች ፍርድ ቤቶች በህግ ቤቶቹ በትርፍነት የተወረሱ መሆን አለመሆናቸውን፣ ቤቶቹ በመጀመሪያ የማን ሀብት እንደነበሩ የማጣራትና የንብረቱ ባለሀብት የሆኑት ወራሾች መብት ከአዋጅ ቁጥር 47/67 አንፃር የማጣራትና ውሳኔ የመስጠት ስልጣን ያለው የስራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር የፃፈው እውነተኛ ደብዳቤ፣ የአስረጂነት ብቃት፣ ተአማኝነትና ህጋዊ ውጤት የለውም በማለት ውድቅ ማድረጋቸው የስራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር በአዋጅ ቁ/ 47/67 በተሰጠው ስልጣን የሚወሰናቸው ውሳኔዎች ውጤት አልባ የሚያደርግና ህግን ያልተከተለ የማስረጃ አመዘኛን በመሆኑ የህግ መሰረት ያለው ሆኖ አላገኘውም።

12. የስርና ከተማ ልማት ሚኒስቴር አዋጅ ቁጥር 47/67 የማስፈጸም፣ በአዋጅ መሰረት አንድ ቤት በትርፍነት ሊወረስ የሚገባው መሆኑን ወይም አለመሆኑን የመጨረሻ ውሳኔ የመስጠት ስልጣን ያለው ከፍተኛ አስተዳደራዊ አካል ነው። የሚኒስቴር መስሪያ ቤቱ የአዲስ አበባ አስተዳደር /ክልል 14 መስተዳደር/ እና በእሱ ስር የተደራጀ ሌሎች የመንግስት አካላት አዋጅ ቁጥር 47/67 የማስፈጸም ሂደት የሰጡት ውሳኔ አዋጁን መሰረት ያደረገ መሆኑን መርምሮ የማሻሻል፣ የመለወጥ ወይም የመሻር አስተዳደራዊ ስልጣን በአዋጅ ቁጥር 47/67 የተሰጠው የመንግስት አካል ነው። ሌሎች የከተማው አስተዳደር አስፈፃሚ አካላት በሚኒስቴር መስሪያ ቤቱ በህግ በተሰጠው ስልጣን መሰረት አጣርቶ ለሚሰጠው ውሳኔ የሚከበርና የማስፈጸም ህጋዊ ግዴታና ኃላፊነት ያለባቸው መሆኑ በአዋጅ ቁጥር 47/67 በግልጽ ተደንግጓል። ከዚህ አንፃር ስንመለከተው የስራና ከተማ ልማት-ሚኒስቴር የካቲት 10 ቀን 1987 ዓ/ም እና ጥቅምት 25 ቀን 1990 በፃፈው ደብዳቤ የወሰናቸውን ውሳኔዎች የማክበርና የማስፈጸም ግዴታ በህግ የተጣለባቸው 3ኛ ተጠሪና አራኛ ተጠሪ፣ የሚኒስተሩ ውሳኔ ውድቅ እንዲያረጋ ለበታች ፍርድ ቤቶች ጽፈው ያቀረቡት ክርክር፣ በህግ የተጣለባቸውን አስተዳደራዊ ኃላፊነት ያልተወጡ መሆኑን የሚያሳይና የህግ መሰረት የሌለው ክርክር ነው። በወቅቱ በነበሩ የህግ

ማዕቀፎች የሚኒስቴር መ/ቤቱ የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር፣ የክፍለ ከተማውንና የሶስተኛና አራተኛ ተጠሪዎች ትርፍ ቤትን በተመለከተ የሰጡትን ውሳኔ የመሻር፣ የመለወጥ ወይም የመሻሻል ክፍተኛ የሆነ የአስፈጻሚነትና አስተዳዳሪ ስልጣን ያለው ሲሆን፣ የከተማው አስተዳደር፣ ክፍለ ከተማውም ሆነ ለሶስተኛና አራተኛ ተጠሪዎች የሚኒስቴር መስሪ ቤቱ የሰጠውን ውሳኔ አፈፃፀም የማስተጓጎል፣ የማጓተት፣ የሚኒስቴር መስሪያ ቤቱ ውሳኔ ህጋዊ ውጤት እንዳይኖረው የሚያደርጉ ተግባራትን የፈጸም፣ የሚኒስቴር መስሪያ ቤቱን ውሳኔ የመሻር ወይም የመለወጥ አስተዳደራዊ ስልጣን አልነበራቸውም። በመሆኑም ሁለተኛ ተጠሪና አራተኛ ተጠሪ የሚኒስቴር መስሪያ ቤቱ ውሳኔ ተፈፃሚ መሆን የለበትም በማለት የሚያቀርቡት ክርክር ምንም አይነት የህግ መሰረት የሌለው ሆኖ አግኝተነዋል።

13. የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለሁብት መሆኑን ለማረጋገጥ በክፍሉ አስተዳደር የተመዘገበና ተረጋግጦ የተሰጠ የባለሁብነት ካርታና ፕላንና ማስረጃ የሚያስፈልግ መሆኑ ከፍታብሔር ህግ ቁጥር 1195 ተደንግጓል። መርሁ ይህ ሆኖ አንድ ሰው በጉልበቱ፣ በገንዘብና በዕውቀቱ ያፈራው የማይንቀሳቀስ ሀብት ባለሁብት ስለመሆኑ በክፍሉ አስተዳደር የተሰጠ የባለሁብትነት ማስረጃ የሌለው ሰው፣ የንብረቱ ባለሁብት መሆኑን ሌሎች የሰነድና የሰው ማስረጃዎችን በማቅረብ ለማስረዳት የሚችል ስለመሆኑ ይህ ሰበር ችሎት በሰበር መዝገብ ቁጥር 36320 አስገዳጅ ትርጉም ሰጥቶበታል። ከዚህ አንፃር ሲታይ የአመልካቾች አባት ሟች ይባስ ሰዴ፣ የአከራካሪዎች ቤቶች ባለሁብት እንደሆነና አመልካቾች የውርስ ድርሻ ስለሆኑ ቤቶች የማያስረዳ የሰነድ ማስረጃ አመልካቾች ለበታች ፍ/ቤቶች አቅርበው እያለ፣ ቤቶች የአባታችሁ ስለመሆናቸው የባለሁብትነት የምስክር ወረቀት ያላቀረባችሁ በመሆኑ፣ ክስ የማቅረብ መብትና ጥቅም የላችሁም በማለት የበታች ፍርድ ቤቶች የሰጡት ውሳኔ ከላይ የገለጽነውን የሰበር ችሎት አስገዳጅ የህግ ትርጉም ያልተከተለና የአዋጅ ቁጥር 454/97 አንቀጽ2/1/ ድንጋጌ የሚጥስ መሰረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ሆኖ አግኝተነዋል።

14. ከላይ ከተገለጸው በተጨማሪ የስራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር የሰጠው ውሳኔና የፃፈው ደብዳቤ የአዋጅ ቁ/ 47/67 እና የሌሎች አግባብነት ያላቸውን የህግ ድንጋጌዎች መሰረት ያደረገ መሆኑን መርምረናል። የአመልካቾች አባት አቶ ይባስ ሰዴ ከዚህ አለም በሞት የተለዩት በ1964 ዓ/ም መሆኑ ተረጋግጧል ይህም ማለት በሟች /የአንድ ሰው/ ሀብት የነበሩት ሁለት ቤቶች ሟች በሞት ከተለዩበት ጊዜ ጀምሮ የሟች ወራሾች ሀብት የባለመብትነት መብታቸው ሊተላለፍላቸው የሚችል መሆኑን ከፍታብሔር ህግ ቁጥር 826 ንኡስ አንቀጽ 2 ድንጋጌ ለመረዳት ይቻላል። ይህም የሟች ይባስ ሰዴ ሁለት ቤቶች፣ አዋጅ ቁጥር 47/67 ከመታወጁ በፊት የሟች አምስት ወራሾች ንብረት ሆኖ በኢትዮጵያ የውርስ

አወራረስ ስርዓት መሰረት ከሚች ወደ ወራሾቹ የሚተላለፍ መሆኑን ያሳያል። በአዋጅ ቁጥር 47/67 የተወረሰው ትርፍ ቤትና የከተማ ቦታ ነው። ሆኖም አዋጅ ቁጥር 47/67 በሚታወጅበት ወቅት አምስት የሚሆኑት የሚች ይባስ ሰዴ ልጆችን ወራሾች የአዋጅ ቁጥር 47/67 አንቀጽ 5 በሚደነግገው መሰረት የነበራቸው ትርፍ ቤት ሳይሆን፣ ለአምስቱ ወራሾች ከነቤተሰባቸው ለመኖሪያነት የማይበቁ ከአባታቸው በውርስ ያገኛቸው አከራካሪዎቹ ቤቶች ናቸው። ይህም በመሆኑ የሚች ስራተኞች የፍታብሔር ህግ ቁጥር 1079 ንዑስ አንቀጽ 1 መሰረት በስምምነት ሁለቱን ቤቶች ተካፍለው፣ የባለሀብትነት ማስረጃ ለሚሰጠው የስራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር ጥያቄያቸውንና ማስረጃዎችን አቅርበው እያለ ቤቶች በልማት ምክንያት የፈረሱ መሆኑ ተረጋግጧል። ይህም ሚኒስቴር መስሪያ ቤቱ የሰጠው ውሳኔና የባፈው ደብዳቤ አግባብነት ያላቸውን የአዋጅ ቁጥር 47/67 እና የውርስ ህግ ድንጋጌዎች መሰረት ያደረገ መሆኑን ያሳያል። ከላይ በዝርዝር በገለጽናቸው ምክንያቶች ተጠሪዎች አመልካቾች በውርስ አግኝተዋቸው በነበሩ የቤት ቁጥር 375 እና 382 ምትክ የተሰሩትን የቤት ቁጥር 459 እና የቤት ቁጥር 375 እና 382 ምትክ የተሰሩትን የቤት ቁ/ 459 እና የቤት ቁ/530 ለአመልካቾች እንዲያስረክቡ መወሰን ሲገባቸው፣ የአመልካቾቹን ክስ ውድቅ በማድረግ የቦታች ፍ/ቤቶች የሰጡት ውሳኔ መሰረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ነው በማለት ወስነናል።

ው ሳ ኔ

1. የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 171029 የካቲት 10 ቀን 2005 ዓ/ም የሰጠው ውሳኔና የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 135103 ጥር 22 ቀን 2006 ዓ/ም የሰጡት ውሳኔ ተሸሯል።
2. አመልካቾች ክስ ያቀረቡባቸውና በልማት ምክንያት የፈረሱት በወረዳ 14 ቀበሌ 24 ይገኙ የነበሩት የቤት ቁጥር 382 እና የቤት ቁጥር 379 የሆኑት ቤቶች አመልካቾች ከሚች አባታቸው አቶ ይባስ ሰዴ በውርስ ያገኛቸውና በአዋጅ ቁጥር 47/67 መሰረት በትርፍነት ያልተወረሱ የግል ሀብታቸው ናቸው በማለት ወስነናል።
3. አመልካቾች በፍትሐብሔር ህግ ቁጥር 1079/1/ መሰረት በስምምነት ተካፍለው ለስራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር ባስመዘገቡት መሰረት፣ አንደኛ አመልካችና ሁለተኛ አመልካች የውርስ ድርሻ በሆነው የቤት ቁጥር 382 ምትክ በቦሌ ክፍለ ከተማ ቀበሌ 14/15 አልታድ የተባለውን ድርጅት የሰራውን የቤት ቁር 530 ተጠሪዎች ለአንደኛና ሁለተኛ አመልካቾች ያስረክቡ በማለት ወስነናል።

4. የሁለተኛና ሶስተኛ አመልካቾች የውርስ ድርሻ በሆነው በቤት ቁጥር 459 ተጠሪዎች ለሁለተኛና ሶስተኛ አመልካቾች ያስረክቡ በማለት ወስነናል።

5. በዚህ ፍርድ ቤት ያወጡትን ወጭና ኪሳራ ግራ ቀኝ ለየራሳቸው ይቻሉ መዝገቡ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

መ/ተ